

Ennio Stipčević

"SACRAE CANTIONES" IVANA LUKAČIĆA

UDK 79/929

Izvorni znanstveni članak

Primljeno: 30. IV. 1989.

Ennio Stipčević

Muzikološki zavod JAZU

41000 Zagreb, YU

Matičina 2

Ova studija je pokušaj da se skladatelj neveliki opus sagleda u kontekstu suvremene muzikološke kritike. Ujedno, ponuđeni metodološki obrasci mogli bi poslužiti i za buduća istančanja istraživanja glazbene kulture u Dalmaciji na početku 17. stoljeća.

Ime Ivana Lukačića dobro je poznato domaćoj kulturnoj javnosti. Od Plamenčevih studija i njegovog izdanja Lukačićevih odabranih moteta iz zbirke *Sacrae cantiones* (Venecija, 1620)¹⁾ pa sve do nedavno objavljenog zbornika radova, publiciranog povodom 400. godišnjice Lukačićeva rođenja,²⁾ čini se da su sudovi stručnjaka bili i ostali nepodijeljeni: Ivan Lukačić slovi danas kao jedan od najznačajnijih starih hrvatskih skladatelja. Ne namjeravamo ovdje ulaziti u to koji su sve bili razlozi u stvaranju predodžbe o klasičnoj vrijednosti Lukačićeve umjetnosti. Zanimaju nas više posljedice takvog općeprihvaćenog mišljenja. Naime, neka pitanja u vezi s Lukačićem i njegovim djelom kao da nisu nikada niti bila u fokusu znanstvenih promatranja. S druge strane, neki problemi uporno su se zaobilazili, a jednom postavljena pitanja dugo nisu nalazila prave ili bar donekle zadovoljavajuće odgovore. Na neka od tih uporno zaobilazanih ili pak često postavljenih pitanja pokušao je pružiti odgovore I. Bošković u spomenutom zborniku. Od svih problema na koje je Bošković podsjetio posebno važnim čini nam se pitanje "Jesu li *Sacrae cantiones* nastale za potrebe splitske prvostolnice?"³⁾ Premda će nas ovo pitanje - implicite ili eksplicite već dugo prisutno u domaćoj muzikološkoj literaturi - odvesti daleko od dosadašnjeg općenito prihvaćenog mišljenja o Lukačićevoj umjetnosti, a isto tako daleko i od odgovora što ga je ponudio Bošković, valja nam u ovoj raspravi krenuti od nekih općih i poznatih podataka i pogleda.

Ivan Lukačić rođen je u Šibeniku, kako se pretpostavlja, 1585. godine.⁴ Kršten je tek 1587, a roditelji su mu nadjenuli ime Marko. Godine 1597. bio je primljen u red franjevac konventualaca u šibenskom samostanu sv. Franje, te je dobio redovničko ime Ivan. Malo je podataka poznato iz mladenačkog razdoblja njegovog života, no mora da je pokazivao izrazitu nadarenost i istaknute sposobnosti jer je već 1600, dakle samo tri godine nakon zaređenja i u dobi od petnaestak godina, bio poslan u Italiju na studije.

Lukačićev dugogodišnji boravak u Italiji vrlo je slabo istražen. Tako primjerice još uvijek nije utvrđeno u koji je samostan ili visoku školu Lukačić bio poslan i gdje se on to školovao u Italiji. Plamenčevo upozoravanje na prisutnost raznih modela venecijanske duhovne glazbe u zbirci *Sacrae cantiones* pružalo je osnovu za pretpostavke o Lukačićevom glazbenom školovanju u Veneciji. S druge strane, talijanski muzikolog R. Casimiri u jednom je kratkom članku⁵ nabacio misao da je Lukačićev učitelj mogao biti Giacomo Finetti iz Ancone, franjevački ranobarokni skladatelj i orguljaš, nadaleko poznat i utjecajan u svoje vrijeme. U svakom slučaju, ono što pouzdano znamo jest da je Finetti bio taj koji se pobrinuo da Lukačić u Veneciji 1620. godine tiska svoje jedino nam poznato djelo, zbirku duhovnih moteta za 1-5 glasova uz orguljsku pratnju *Sacrae cantiones*.

Tijekom višegodišnjeg studija u Italiji Lukačić je stekao određene teološke i glazbene stupnjeve, odnosno titule. Najkasnije 1612. godine potpisivao se već kao "baccalaureus", a 1615. primio je u Rimu titulu "magister musices". Nedavno je bilo upozoreno na (već prije publicirani, ali domaćoj muzikologiji nepoznat) dokument iz kojega proizlazi da je 30. rujna 1614. na blagdan sv. Jeronima u istoimenoj crkvi Hrvata u Rimu, Lukačić kao "M(aest)ro di Cappella" bio plaćen "p(er) la musica fattasi nella festa del n(ost)ro S. Girolamo. . .".⁶ Taj dokument upućuje na pomisao da je Lukačić "za vrijeme svoga završnoga glazbenog naukovanja boravio u Rimu."⁷ Premda su dakle prilično dokumentirane i opravdane pretpostavke da je Lukačić glazbenu naobrazbu mogao steći u Veneciji i Rimu, nedvojbenih dokaza o tome ipak nema. Ostali talijanski gradovi i drugi glazbenici koji se u literaturi navode kao moguća inspiracija Lukačićevom skladateljskom izrazu još su pod većim znakom pitanja. Kako bilo, neprijeporno je da je Lukačić tijekom skoro dvadeset godina provedenih u Italiji stekao solidnu glazbenu naobrazbu.

Pokušavajući se približiti odgovoru na pitanje gdje se Lukačić mogao školovati u Italiji, odnosno u kojim je on gradovima uopće boravio, krenuli smo tragom nedavno publiciranog dokumenta o Lukačićevom djelovanju na proslavi Sv. Jeronima u Rimu 1614. godine. Vjerovali smo da titula "Maestro di Cappella", koji nalazimo u tom dokumentu, svjedoči o Lukačićevom bar privremenom zaposlenju u crkvi sv. Jeronima u Rimu. Prelistali smo spise te crkve, odnosno bratovštine, *Decreti delle Congregazioni* za razdoblje od 1578. do 1642. godine no Lukačićevo ime nismo susreli. Čini se da je doista jedini dokument u kojem se spominje Lukačić onaj iz 1614. godine! Da bismo mogli ispravno protumačiti

